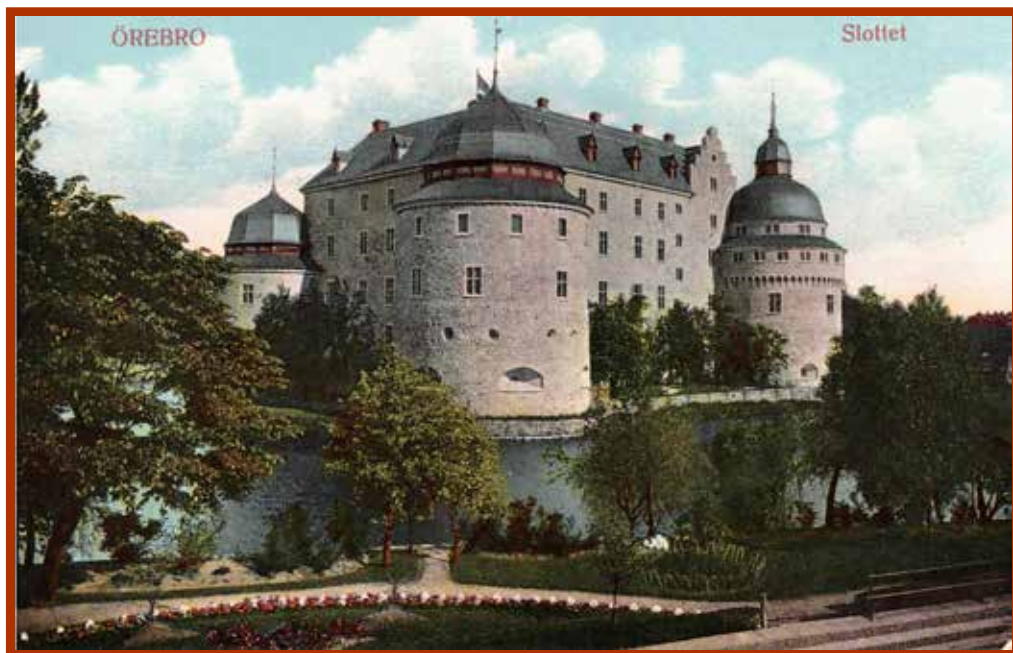

– Bildat 1953 –

Sällskapet Gamla Örebro

≈ Medlemsblad hösten 2024 ≈

Efter att slottet var färdigombyggt år 1900 skulle vykortsförlagen flöda av motiv på den ståtliga byggnaden. Både i svartvitt och färg.

I detta nummer:

- Markbacken min barndoms paradiset
 - Succé för jubileumsboken
 - Vackra slottsmålningar

Från ordförandens skrivbord!

Kära medlemmar!

Nu är sommaren snart slut, men hoppas att ni alla fått en välbehövlig dos av sol och rekreation. Och kanske en del intressanta kulturupplevelser.

Vi kan även summera en vår fylld av succéer. Jubileumsboken blev slutsåld och det var fullt på våra möten i klubblokalen i Hantverkshuset på Engelbrektsgatan 6. Nu ser vi fram mot nya spännande sammankomster i höst.

Bland annat kommer vi återuppta det lyckade greppet med ett Öppet Hus. Vi hade ett sådant i höstas i samband med vårt jubileum, vilket slog väldigt väl ut. Därför upprepar vi evenemanget, vilket sker lördagen den 12 oktober.

I samband med detta kan vi även presentera ett litet samarbete med Örebro läns idrottshistoriska sällskap. Den föreningen kommer finnas med på vårt Öppet Hus med några bokbord och göra reklam för sin verksamhet. Tillsammans kanske vi kan få in flera äldre foton med idrottsmotiv från allmänheten. Under den dagen kommer vi dessutom tillsammans visa en film med gamla inslag från sportvärlden i Örebro. Läs mer om detta på en annan plats i medlemsbladet.

”Kommer ni trycka upp fler exemplar av jubileumsboken?” Den frågan har styrelsen fått då och då. Vi har dock gjort den bedömningen att en ny upplaga kan riskera att bli hyllvärmare, eftersom de mest intresserade örebroarna redan köpt boken. Därför har vi istället planer på en uppföljare, med ”Fler berättelser från Örebro”. Upplägget är detsamma, med kapitel skrivna av våra medlemmar. Så du som har funderat på att författa något spännande om staden, tveka inte. Skicka gärna in ett manuskript till oss på mailadress: goranlindhe@hotmail.com. Vi hjälper gärna till med skrivandet, formuleringar, bilder och liknande om så önskas.

Så varmt välkomna till en spännande höst hos Sällskapet Gamla Örebro!

Gö Lindhé
Göran Lindhé

Markbacken - min barndoms paradiset

Av Christer Lässman

Markbacken under byggnad, 1961. Foto: Åke Ahlstrand, Örebro

Jag är i stort sett lika gammal som Markbackens bostadsområde. Det byggdes under åren 1958-1963 och var inget miljonprojekt i den bemärkelsen. Miljonprogrammet startade 1965 och pågick till 1975. Kanske Markbacken var en föraning om vad som skulle

komma? Stjärnhusen och Baronbackarna var byggda innan Markbacken.

Varberga, Brickebacken och Vivalla byggdes alla efter Markbacken.

Bilderna i artikeln kommer från Digitalt Museum. Fotot nedan visar Länsmansgården i Markbacken och bygg-

Länsmansgården
i Markbacken,
1930.
Foto: Henning
Jonsson

Vy mot Marks tegelbruk, 1950-tal. Foto: Karl Andersson

des som sommarbostad åt kronolänsman C A Gevert år 1882. Den låg mitt emot Markbackens centrum. Ekersvägen var en tidigare adress. Huset är förstås inget som jag kommer ihåg, det revs långt innan jag föddes.

Inte heller kommer jag ihåg Marks tegelbruk som gett namn åt bostadsområdet. Det byggdes 1899 och revs i början av 1960-talet. Här byggdes sedan Markbacken. De orangea husen närmare stan heter Lertagsgatan, nam-

Lekande barn i Markbacken. Okänd fotograf.

Vinteraktiviteter för barnen i Markbacken. Okänd fotograf

net visar att man där hämtade lera till tegelstensfabriken.

En fin tanke med dessa områden var att det skulle vara stora grönområden och att det inte skulle vara så mycket biltrafik inom områdena.

Ett livaktigt centrum var en tanke med områdena. Skolor, dagis och fritis var också viktiga förutsättningar.

Markbackens trevåningshus var täckta av vita eternitplattor. Ju längre tiden gick så blev de gråare och gråare. Eternit innehöll ju även asbest, så idag är de ersatta av ett förhoppningsvis bättre material. Inte ens eternit håller i all evighet. Taken var enkla konstruktioner med tjärpapp.

På vintertid spolades förstås fotbollsplanen och blev en isplan istället. Räckte inte det till så fanns det även fina isbanor på Trängens idrottsområde. Pulkaåkning var ju förstås ett stort intresse för oss småbarn och på bilden ovan så framkommer det tyvärr inte

hur hög jag tyckte backen var. Det var som sagt stora grönområden och nästan alla spelade fotboll. Basket kom först senare, en bit in på 70-talet.

På Trängen åktes det även speedway vid vissa tillfällen, min mamma tyckte inte

*Speedwaytävling 19 maj 1967
Foto: Örebro-Kuriren*

Det fanns många butiker i Markbacken. Foto: Lillevi Richardtson, Örebro

om det, för det förde ett riktigt liv. Lukten av kolstybb fyllde hela Markbacken.

Vikingarna eller Örebro speedwayförening var en speedwayklubb, som tränade och tävlade på Trängens idrottsplats i Örebro.

Det som slår mig idag är att det var så mycket småaffärer i centrum, det fanns post och bank, frisörer, kiosk, Sterners fiskaffär, florist, konditori, Vivo Bennermalm, Konsum, cykelverkstad och föreningslokaler. Det var ett högst levande centrum. Bibliotek fanns förstås i skolan, där jag gick låg- och mellanstadiet. Högstadiet fick vi gå på Gumaeliussskolan.

Barnen på bilden intill, håller säkert på med ettöressmällare. Jag tycker jag känner igen situationen. Var man

Påsksmällande barn i centrum. Foto: Lillevi Richardtson, Örebro

riktigt tuff höll man ju smällaren med fingrarna och smällde den.

I Sterners fiskaffär tittade jag storögt på fiskarna, speciellt gäddorna som fortfarande kippade efter luft. Färsare fisk fanns inte.

Telefonkiosken i centrum var bra då man kunde fälla upp en lucka som man stod på, där under kunde småpeng-

Markbackens Centrum i nutid. Jämför med föregående bild. Foto: T Gustafsson

ar hittas. Dessa småpengar kunde sedan investeras i godis i kiosken. Hittades tio öre så räckte ju det till tio ettöreskolor. När priset för kolorna gick upp till fem öre, var det en katastrof i en liten pojkes liv. Bilden på nästa sida är från 2004, så telefonkiosken är av något modernare snitt.

I Markbackens fritidsgård kunde vi se tecknad film på söndagarna för 50 öre. Vi var utsvultna på sådant, det gick ju inte att vänta till treslaget på julafton för att få behovet tillfredsställt av tecknad film.

Tvättstugan var en fascinerande inrättning, bara att titta när tvätten for runt

Tvättstugan var en fascinerande inrättning. Okänd fotograf

Markbackens centrum i april 2004. Foto: Faik Kabashi

i maskinen var jättespännande. Men favoriten var nog den enormt stora kallmangeln, som t o m stod i ett eget rum. Min mamma behärskade den till fullo och visste precis i vilka handtag hon skulle dra, fasan var ju att fastna emellan de stora stenblocken i mangeln. Kommer även ihåg att mamma och jag drog i lakanen för att de skulle vara släta och gå att lägga in i linneskåpen.

Det var alltid lika roligt och vi hade alltid lite dragkamp kommer jag ihåg. Fick även min första kyss i tvättstugan, brukade min mamma påminna mig om även i vuxen ålder.

Tror inte det är Ebbamaja på köksbilden till höger. Hon var i alla fall alla barns stora skräck i Markbacken. Hon hade även ett annat smeknamn som inte ska skrivas in i detta medlemsblad.

Jag känner i alla fall igen miljön i köket på bilden nedan, både spisen,

blandaren, den rostfria diskbänken och skåpluckorna.

Markbacksligan var ju allmänt ökända. Trots att jag bott i Markbacken i nästan 18 år, vet jag fort-

En kvinna i sitt kök, troligtvis inte Ebbamaja. Okänd fotograf

farande inte vilka de var. Bröderna Larsson var ju också ökända och välkända av alla i Markbacken. Tror inte de var så farliga egentligen, de bodde på vår gård och min syster gick i samma klass som en av dem. Hon satte sig i respekt direkt och slog till

honom när han började i samma klass som henne. Respekt!

Det fanns liknade gäng i Varberga. Varbergaligan och Markbacksligan brukade kasta stenar på varandra, ungefär där motorvägen delar områdena idag.

Program, hösten 2024

Tisdagen den 10 september kl. 18

Spår av Arn, en rundvandring i Örebro konserthus, samling vid stora ingången.

Christian Lund tidigare podieinspicient i Konserthuset 1988-2018, hälsar er välkomna på en rundvandring. Han kommer att berätta om husets tillblivelse och historia och kanske fylla på med en och annan anekdot. Anmälan till Christer Lässmans mail senast 8/9: christer.lassman@gmail.com, max 30 deltagare. Obs ev avanmälan måste också ske innan detta datum, då det kan finnas folk på reservlistan.

Lördagen den 12 oktober kl. 10 – 14

Sällskapet Gamla Örebro håller Öppet Hus i Hantverkshuset på Engelbrekts-gatan 6. Örebro läns idrottshistoriska sällskap kommer även medverka, och det kommer visas en film om idrotten i staden förr i tiden. Det blir försäljning av böcker, tavlor, vykort m.m. Lotterier och kaffeservering finns också.

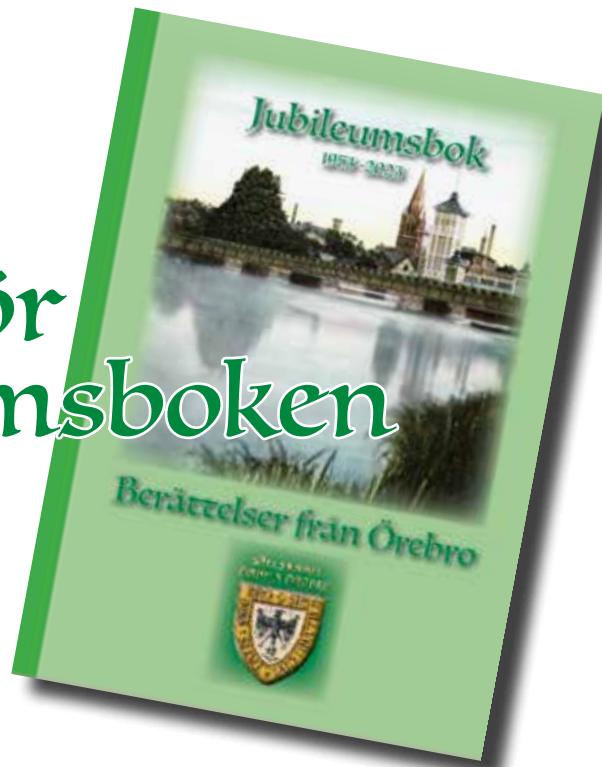
Onsdagen den 13 november kl. 18

Hantverkshuset på Engelbrekts-gatan 6. Det blir ett möte om Söderlindhskas gården i hörnet av Kungsgatan och Nygatan. Göran Lindhé visar bilder och berättar om kvarterets historia. Eva Robertsson upplyser om kommande planer för kvarteret. Detta är ett samarrangemang mellan Sällskapet Gamla Örebro och Örebro Hembygdsförening.

Onsdagen den 11 december kl. 18

Hantverkshuset på Engelbrekts-gatan 6. Thomas Eklund från Örebro läns idrottshistoriska sällskap berättar om Örebro utveckling under de senaste 150 åren, inte bara ur idrottsligt perspektiv.

Succé för jubileumsboken

Vi kan nu slutsummera projektet med vår jubileumsbok som kom förra hösten. Vilken dundersuccé! Väl emottagen överallt vi drog fram. På föredrag, mässor och andra event, där örebroarna verkade älska boken. "Läsvärd, prisvärd, något för alla" var meningar om vår publikation. Vår ambition var att trycka upp 700 ex, men vi ändrade oss som tur var till 1 000 ex. Dessa tusen har nu gått åt, och vi har varit i valet och kvalet ifråga om en ny upptryckning. Men vi har landat i en helt ny bok, som

kommer vara upplagd på samma sätt som tidigare.

Därför uppmanar vi nu alla som vill medverka att höra av sig. Gagat blir förstås en bok. Jubileumsboken var speciell som sig bör, men vi tror inte att sidantalet på 300 kommer att uppnås med den nya utgåvan. Däremot hoppas vi på många nya intressanta ämnen som kan ingå.

Planen är då att den ska utkomma hösten 2025, så deadline för manuskript är satt den till 31 mars. Så fatta pennan/tangentbordet redan nu!

Meddela vår kassör, Jan Hallqvist, din mailadress!

Det vore bra om vi får in så många mailadresser som möjligt så att vi snabbt kan nå våra medlemmar om det blir ändringar i programmet.

Maila till, jan@aphallqvist.se

Upphittat och borttappat 1844

Berndt Eliasson

Genom åren har många tillhörigheter till stadens invånare kommit på villorvägar, på gator, torg och i lokaler.

Även om utbytta och upphittade ägodelar annonserades det i ortens press.

Allt från näsdukar till byxor efterlystes det om i ortens husorgan Neri-kes Allehanda.

Nedan några exempel från snart tvåhundra år sedan, året var alltså 1844.

Den, som i Restaurationsrummet hos Hr Trapp nästlidne Måndag vid middagstiden (troligen af miss-tag) vet sig hafva ombytt Galoscher, torde sådant anmäla hos Enkefru Möller på besngde ställe, af hvilken anvisning fås, hvarest utbytet kan ske.

Den 31 sistl. månad förkom ett knyte med en Räck och ett par Byxor mellan Torget och Pumpkällan. Den det tillvaratagit, torde vara god och inlemna det till Alb. Hofström uti N:o 25 Söder.

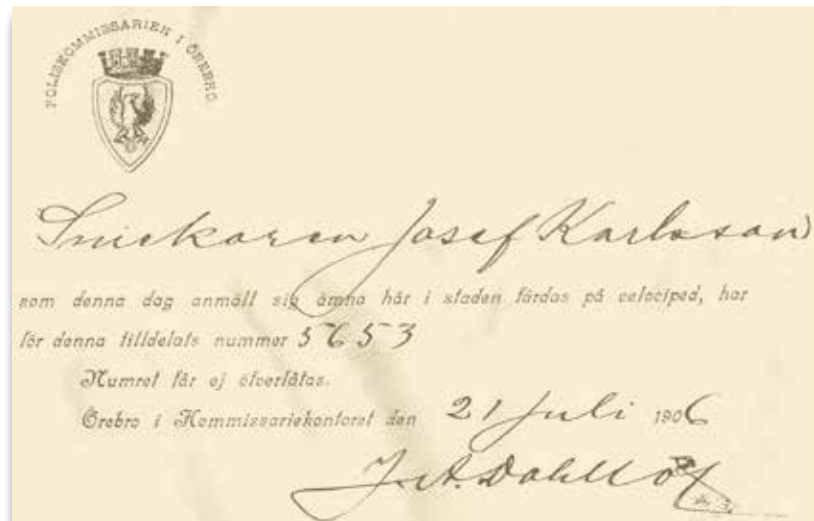
En ny svart manshatt äs upphittad Norr i Staden under marknaden, hvilken rätta ägaren kan återfå i N:o 61 Norr hos J. Westertling.

Måndagen den 29 Januarii förlorades på Ridhuset en *vit näsduk* med breda fällar, märkt i hvitt med Anglosachsiska Bokstäfverne: H. M. Den, som tillvaratagit densamma, undfår hittelön, då den lemnas till Waktmästaren på Slottet.

Ett Hattfödrag med ineliggande ny Felbhatt, märkt på insidan af svettremmen med namnet: Rudberg, borttappades den 24 sistl. Januarii under resa ängsvägen från Lekhyttan till Wintrosa Sanna. Upphittaren torde emot vedergällning inlemna densamma till Handelsmannen Ekblad.

Regler för velocipedåkare, år 1900 i Örebro

Berndt Eliasson

För Örebro stad angående velocipedåkning

- a) Utan särskildt tillstånd får velocipedåkning ej ega rum å annan allmän plats än den som är upplåten för körande.
- b) Den, som färdas på velociped, åligger att dels i gathörn och invid gångbana, dels äfven der trängsel råder eller fara för sammanstötning kan uppstå, åka med långsam fart, hvarmed förstås en hastighet, som ej är större, än att en fullväxt man med rask gång kan följa med velocipeden; att vid möte med åkdon eller ryttare hålla åt venster; att vid färd förbi häst, som ledes, hålla åt den sida föraren går; att när fara för sammanstötning kan uppstå, gifva signal med ringklocka; att färdas varligt förbi hästar och i god tid stiga af velocipeden vid möte med häst, som visar sig orolig, äfvensom när det eljest af körande och ridande påkallas eller är nödvändigt för undvikande af olyckshändelse; att aldrig vid färd släppa styrstången med båda händerna; samt att under den del af dygnet, då gatubelysning eger rum, hafva på velocipedens främre del en lykta med tändt ljus, hvars sken tydligt synes på afstånd.
- c) Vid färd inom staden skall på velocipeden finnas, bakom sadeln, tydligt nummer, anbragt på stadigt fästad gul plåt med upprättstående svarta siffror, minst åtta centimeter höga, minst 2,1 centimeter breda, med 7 millimeters öfverallt jemnbreda delar, samt med minst 8 millimeters afstånd emellan siffrorna; hvar jemte under den del af dygnet, då gatubelysning eger rum, velocipedens nummer tydligen bör visas antingen med liknande, väl belyst nummerplåt med nummer å ömse sidor, anbragt framför styrstången i velocipedens längdriktning, eller med på afstånd lätt läsbara nummersiffror å lyktans glas.
 - Numret får ej under färden vara skylda.
 - På anmälan hos Poliskommissarien, dervid bör uppgifvas egarens namn, yrke och adress, bestämmes velocipedens nummer af Polischefen.
 - Numret får ej på annan öfverlåtas.
- d) Flere än två velocipeder få ej framdrifvas i bredd, och det är tillika förbjudet att onödigtvis eller för öfning åka annorledes än rakt framåt.
- e) Det i § 3 i ordningsstadgan för rikets städer gifna förbud att å gata, torg eller annan allmän plats köra ovarsamt och att vid vändningar i gathörn eller vid färd mellan gård och gata köra annorledes än med stor varsamhet, skall ega tillämpning äfven på velocipedåkning.
- f) Den, som bryter mot någon af här ofvan gifna föreskrifter, böte, der ej straff enligt allmän lag bör följa å, förseelsen, från och med två till och med tjugu kronor.

Örebro, Länstidningens Tryckeri, 1900.

Vackra slottsmålningar

Göran Lindhé

Slottstavlan signerad "C Strid"

På en auktion för cirka 25 år sedan hittade jag en vacker slottstavla, som inköptes för en blygsam penning. Jag kände igen motivet, som jag också hade på ett gammalt vykort från början av 1900-talet, som är avbildat på framsidan av detta medlemsblad.

Slottet är ju sig likt, men det man slås av är de vackra planteringarna som syns i förgrunden. Man hade satt fina kaktusgrupper, som varit så populärt även i andra städer.

Man kan förmoda att konstnären en gång målade av det gamla vykortet på vårt vackra Örebro slott, som byggts om mellan 1897 och 1900. Oljemålningen var signerad med "C Strid Örebro slott -07", vilket stämmer bra med vykortet som utkommit några år tidigare.

Döm om min förvåning när jag hos Stadsarkivet såg en näst intill likadan målning hänga på väggen i deras

samlingslokal. Den var också signerad, men av en annan person. Då kom tankarna om att de bägge målningarna kanske ingått i någon slags målarkurs, eller liknande.

I våras på en antikmarknad i Wadköping hittade jag nummer tre av exakt samma motiv, en målning som var signerad "Carl Strid". Det var ju bra att få hela namnet på konstnären, men fortfarande visste jag inte något om honom. Tavlan såldes av författaren och konstkännaren Clas Thor, men han kände tyvärr inte heller till något om Carl Strid.

Har hört mig för hos andra som är allmänt konstitresserade, men ingen verkar veta så mycket mer om den okände konstnären, eller något om tavlornas ursprung. Så nu bollas frågan över till våra medlemmar. Vet ni något om tavlorna eller målaren?

Denna signerades av en annan person, med svårtydd namnteckning

Här står hela namnet i signaturen "Carl Strid"

Lär dig mer om ÖLIS Digitala Idrottsmuseum!

ÖLIS har ett Digitalt Idrottsmuseum med drygt 600 objekt i ett 30-tal samlingar. Det är främst bilder från hela 24 idrotter! Men även foton från våra idrottshistoriska föremål, skärmar från Wall of Fame och mediafiler, bland annat en intervju med Ronnie Peterson och videon "Berättelsen om Orvar Bergmark".

Ett interaktivt museum!

Vi ser gärna att det skall vara ett interaktivt museum där du kan medverka. Vi ser gärna att du läser "korrektur", kommer med kompletterande uppgifter om vi saknar namn eller har fel uppgifter i bildtexterna. Du får gärna kommentera bilderna, komma med egna minnen eller händelser från det som visas i muse-

Fotbollsspelare vid Trappska jorden på Öster. En av knattarna hette Olle Åkerberg och skulle bli sportchef på Nerikes Allehanda.

Flygbild över Adolfsbergs motorstadion. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv

et! Skicka dina uppgifter via e-post till idrottshistoriska@telia.com Du "kommer in" i museet via ÖLIS hemsida, olis.nu.

Vi har varit i kontakt med Styrelsen för Sällskapet Gamla Örebro gällande samverkan för att stärka museets innehåll. Styrelsen har ställt sig positiva till en samverkan varför vi kommer att närvara vid Sällskapet Gamla Öre-

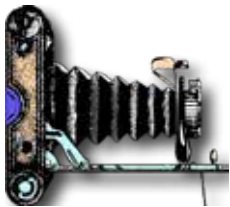
bros "Öppet Hus" den 12 oktober och presentera verksamheten.

Välkommen att besöka vårt informationsbord 12 oktober!

Vi som jobbar med det Digitala Idrottsmuseet är Sven Göran Gustafson, Sten Berglund, Anders Edh, Hans-Ove Nykvist, Lasse Segelberg, Bosse Astvald, Nils-Yngve Almqvist och Kenneth Johansson.

Flygbild över Eyrafältet på 50-talet, med Eyravallen och Idrottshuset. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv

"Fotografen som gick runt hörnet"

Vi har tidigare visat några av alla de 77 bilder som skänktes till Sällskapet Gamla Örebro 2015. De togs av en okänd amatörfotograf på 30-talet, som ofta förevisade funkisbyggnader. Men han fotade även fastigheter uppförda i mitten av 1890-talet.

Oskarsparken 7 – Manillagatan 12 började byggas 1895, och här fanns tidigt en Kindergarten. Byggnaden ritades av Hjalmar Kumlien. Efter att ha varit stationshusarkitekt startade han en arkitekttrörelse i Stockholm tillsammans med sin bror Axel. De var bland annat upphovsmännen till Münchenbryggeriet i huvudstaden.

Manillagatan 11 - Oskarsparken 9 ritades av stadsarkitekt Magnus Dahlander och stod färdigt 1894.

Man kan se spår från en ursprunglig butiksgång i hörnet, som alltså var igenlagd redan på 30-talet. Vid hörnet finns även gatunamnen inristade i fasaderna.

Styrelsen för Sällskapet Gamla Örebro

Bankgiro 849-8354

Swish 1231797901

Medlemsavgift 100:-/medlem. Familj 150:-

Org.nr 875000-6531

Hemsida: www.hembygd.se/sallskapet-gamla-orebro

Facebook: www.facebook.com/sallskapet.gamla.orebro

Ordförande

Göran Lindhé 070-555 41 81 goranlindhe@hotmail.com

Kassör/vice ordförande

Jan Hallqvist 070-510 03 60 jan@aphallqvist.se

Sekreterare/Webmaster

Christer Lässman 070-5803939 christer.lassman@gmail.com

Övriga ledamöter

Gustaf Hallqvist	076-147 91 70	gustaf@aphallqvist.se
Maiken Mattisson	019-31 19 62	majkenmattisson30@gmail.com
Hans Ekström	070-671 15 61	hans.ekstrom4801@gmail.com
Stig Olsson	070-640 88 07	rostig@telia.com

Suppleanter

Karin Schill	070- 742 51 11	karin.schill@opnakanalen.se
Håkan Ström	070- 517 34 29	hakan.strom@brickehill.se

Layout Medlemsbladet

Berndt Eliasson 073-035 54 03 ble@brevet.se

Medlemsbladet utkommer med två nummer per år.

Ansvarig utgivare: Göran Lindhé

Redaktion: Göran Lindhé, Berndt Eliasson

Handkolorerade vykort

Det så kallade Stockholmshuset byggdes 1897 i hörnet av Stortorget och Trädgårdsgatan. Den nyligen genomförda restaureringen har gett fastigheten tillbaka något av dess forna utseende.

Att anlägga Södra Strandgatan från ingenting var ett stort projekt och tog många år under 1900-talets första decennium. Bland annat fick byggnaden till vänster rivas, en del av D.J. Elgérus egendom.